

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 23 ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องของความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข” สำหรับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 ได้กล่าวถึงศึกษานอกระบบว่า “การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเน้นเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และ โอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

การจัดการศึกษานอกระบบเป็นบริการทางการศึกษาที่จัดให้กับประชาชน กลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสเข้าร่วมการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั่วถึงและต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การศึกษานอกระบบ (กศน.) มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้การศึกษาตลอดชีวิตที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนได้กว้างขวางและทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษานอกระบบ (กศน.) โดยมีการจัดการศึกษาในรูปแบบการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน (ศรช.) ที่มีความหลากหลายยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างกว้างขวาง (นงนุช กมล, 2542)

สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนแนวทางปฏิรูประบบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนจึงได้กำหนดนโยบาย ประจำปีงบประมาณ 2546 โดยเน้น พันธกิจที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546, หน้า 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพมีนโยบายเพื่อ “เร่งรัดส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษารวมเพื่อพัฒนาอาชีพ ที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติจริงที่บูรณาการกับวิถีชีวิตให้กับบุคคลและชุมชนเพื่อแก้ปัญหา การว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน” (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2546, หน้า 54-55)

การจัดกิจกรรมของการศึกษานอกโรงเรียน มีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน การจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สำหรับบทบาทของครูการศึกษานอกโรงเรียนมีหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการศึกษาเทียบเท่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามนโยบายของสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ครูการศึกษานอกโรงเรียนยังมีหน้าที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับผู้ที่มีประกอบอาชีพอยู่แล้วที่มีความสนใจในการพัฒนาอาชีพของตนให้ดีขึ้น

เนื่องจากที่ผ่านมารูปแบบการจัดพัฒนาอาชีพมีเงื่อนไขมาจากผู้ที่มีอาชีพเดียวกันมีการรวมกลุ่มกันตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป สำหรับกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง ศึกษาดูงานและมีวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ แต่ในปัจจุบันพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม เนื่องจากที่ผ่านมาในการจัดกิจกรรมทุกครั้งพบว่ากลุ่มไม่มีความลงตัวในเรื่องของวันและเวลา ทำให้มีปัญหาในการจัดกิจกรรมและวิทยากรที่มาให้ความรู้ไม่ตรงกับความต้องการทำให้การพัฒนาอาชีพจกสถานไม่เป็นที่ไปตามที่ได้วางแผนไว้ ผู้ศึกษาในฐานะเป็นครูการศึกษานอกโรงเรียนมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจกสถาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาคาดว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการจัดรูปแบบการศึกษาเพื่อพัฒนา

อาชีพจักสานให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มได้มีการพัฒนาอาชีพจักสานให้ดีขึ้น

#### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

#### ขอบเขตของการศึกษา

##### 5.1 ขอบเขตด้านประชากร ประกอบด้วย

5.1.1 บุคลากรในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน บ้านสันทราย หมู่ที่ 7 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ คือ ครูการศึกษานอกโรงเรียน

5.1.2 สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

##### 5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

5.2.1 สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- การสร้างเครือข่ายอาชีพ

5.2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- การรับความรู้จากวิทยากร
- การศึกษาดูงาน

### นิยามศัพท์เฉพาะ

**รูปแบบ** หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพตามรูปแบบสำนักบริหาร  
การศึกษานอกโรงเรียนได้กำหนดไว้ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรับความรู้จากวิทยากร  
การศึกษาดูงาน

**ครูการศึกษานอกโรงเรียน** หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนตาม  
นโยบายสำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียนได้มอบหมายบทบาทและหน้าที่ให้

**การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน** หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา  
ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้ที่ประกอบอาชีพจักสาน

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ  
จักสานตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้ทราบถึงรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน ตำบลหนองแก้ว  
อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
3. เป็นฐานข้อมูลในการศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพจักสาน  
ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่